

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Martiny Kasíkové a soudců JUDr. Evy Kratzerové a JUDr. Václava Nekoly ve věci

navrhovatelů: **a) D B** (dříve D V), narozený
bytem

na území České republiky bytem

b) A B, narozený
bytem

oba zastoupeni advokátem Mgr. Petrem Kallou
sídlem Slavíčkova 372/2, 160 00 Praha 6 - Bubeneč

o návrhu na uznání cizího rozhodnutí
o odvolání navrhovatelů proti rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 20. 10. 2021, č. j. 19 C 48/2021 – 75

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kladně (dále jen soud prvního stupně) ze dne 20. 10. 2021, č. j. 19 C 48/2021 – 75 byl zamítnut návrh na uznání rozhodnutí Rodinného soudu v Liverpoolu ze dne 17. 7. 2019 sp. zn. LV 53/19, kterým bylo rozhodnuto o osvojení nezletilého D B, narozeného , bytem ve Velké Británii,

kterým se uznává na území České republiky ve výroku o určení rodičovství D B, narozeného , bytem ve Velké Británii , v České republice bytem a rodičovství A B narozeného , bytem ve Velké Británii .

2. Soud prvního stupně poté, kdy zjistil svou pravomoc a příslušnost, zhodnotil předložené listinné důkazy potvrzující plně skutková tvrzení navrhovatelů a s odkazem na ustanovení § 16 odst. 2 a § 63 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“) a § 794, § 795, § 797 a § 800 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o.z.“), návrh zamítl. Své rozhodnutí založil na tom, že pro právní posouzení věci je rozhodující, že není naplněna kumulativně požadovaná zákonná podmínka, tj. že osvojení dítěte registrovaným párem je přípustné i podle hmotněprávních ustanovení českého práva.

3. Navrhovatelé podali proti rozsudku odvolání, v němž navrhli, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně, který nechť vyhoví jejich návrhu a uzná na území České republiky rozhodnutí o osvojení nezletilých. Navrhovatelé uvedli, že rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Navrhovatelé si jsou vědomi, že Ústavní soud vydal nález ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 6/20. Se zněním tohoto nálezu se však navrhovatelé nemohou ztotožnit, neboť Ústavní soud rozhodoval jen o některých ústavně-právních námitkách, které byly v předmětné věci vznášeny. Plénum Ústavního soudu se vyhnulo řešení lidskoprávních námitek, které byly v předmětné věci vznášeny již od samotného podání původního návrhu, velmi podobného tomu, který navrhovatelé podali v této věci. Navrhovatelé se naopak v plném rozsahu ztotožňují s argumentací obsaženou v Odlišném stanovisku soudců Pavla Šámala, Kateřiny Šimáčkové a Vojtěcha Šimíčka k výroku a odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 6/20 a odvolávají se na něj. Odvolatelé pak nabízí k úvaze, zda rozsudek není v rozporu s dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně pak s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2020, sp. zn. 20 Ncu 85/2020-5 (správně sp. zn. 20 Ncu 58/2020-5), kterým Nejvyšší soud uznal pro území České republiky osvojení dítěte dvěma osobami stejného pohlaví, k němuž došlo v Belgii. Odvolatelé pak vznášejí další otázky, zda a) je možné uznat na území České republiky zahraniční osvojení nezletilého dítěte dvěma osobami stejného pohlaví, zda b) nemělo být v případě, že nelze na území České republiky uznat osvojení nezletilého dítěte dvěma osobami stejného pohlaví, uznáno alespoň osvojení jednou z osob tvořících pár, v konkrétním případě osvojení panem D B a zda c) je neuznání zahraničního osvojení v souladu s právem Evropské unie, zejména pak se svobodou volného pohybu. Ve svém odvolání pak odvolatelé podrobně rozebírají českou právní úpravu osvojení a uznání rozhodnutí o osvojení na území ČR, dále odkazují na právo Evropské Unie, a to zejména na čl. 1 odst. 2 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Nařízení Brusel I bis“) a čl. 1 odst. 3 písm. b) nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „Nařízení Brusel II bis“). Dále odkazují na relevantní judikaturu Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Evropského soudu pro lidská práva ve vztahu k otázce diskriminace navrhovatelů i diskriminace nezletilého a ochraně jejich rodinného života.

4. Krajský soud v Praze jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 o.s.ř.) za souhlasu účastníků řízení nenařizoval ve věci jednání (§ 214 odst. 3 o.s.ř.) a po zjištění, že odvolání je přípustné, bylo podáno včas, subjekty tomu oprávněnými a obsahuje zákonné odvolací důvody (§ 201, § 202, § 204, § 205 o.s.ř.), přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo podle § 212 věta první a § 212a odst. 1 a 5 o.s.ř. a dospěl k následujícím závěrům.

5. Ze spisu soudu prvního stupně se podává, že návrhem ze dne 11. 8. 2020 doručeným Okresnímu soudu v Kladně dne 14. 12. 2020 se navrhovatelé domáhali uznání shora specifikovaného rozhodnutí na území České republiky. Návrh odůvodnili zejména tím, že navrhovatel a) je

státním občanem České republiky, a má v České republice rodinu a přátele, stýká se zejména se svou matkou, sestrou, hodně blízko má k prarodičům, navrhovatel b) je státním občanem Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, nezletilý je státním občanem Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, v péči navrhovatelů a) a b) je od 17. 7. 2019. Osvojovací proces trval v jejich případě 1,5 roku a jeho součástí bylo důkladné prověřování schopností a dovedností navrhovatelů, jejich majetkové i sociální situace, jakož i otázky jejich vhodnosti stát se osvojiteli. V zájmu zdůraznění rodinných vazeb přistoupili navrhovatelé ke změnám příjmení a přijali příjmení nezletilého. Navrhovatelé se o nezletilého starají, tvoří společně rodinu. Mezi nimi existují silné psychické vazby. Nezletilý se učí hovořit a každý z navrhovatelů s nezletilým hovoří svým mateřským jazykem. Navrhovatelé a) a b) se v roce 2012 přestěhovali do Česka, kde spolu žili do roku 2014. Poté došli k závěru, že lepší podmínky pro život budou mít v Anglii, kam se i odstěhovali. Do budoucna navrhovatelé a) a b) nemohou vyloučit ani přestěhování z Velké Británie do České republiky, a proto uznání jejich rodičovství v České republice má nezaměnitelný význam. Uznání rodičovství obou navrhovatelů má význam např. i pro posouzení existence či neexistence vzájemné vyživovací povinnosti. V budoucnu by nemohl případně vzniknout nárok nezletilého D[redacted] na sirotčí důchod, pokud by žili v České republice a došlo by k úmrtí některého z navrhovatelů. Nelze opomenout i skutečnost, jaký má osvojení vliv na dědická práva nezletilého.

6. Soud prvního stupně provedl v řízení důkazy listinami, které byly předloženy společně s návrhem. Rodným listem navrhovatele a) bylo prokázáno, že se narodil dne 20. 6. 1979 ve Slaném. Rodinný soud v Liverpoolu, Spojené království Velké Británie a Severního Irska dne 17. 7. 2019 č. LV53/19 rozhodl o osvojení nezletilého dítěte D[redacted] B[redacted] (dříve D[redacted] A[redacted] R[redacted] H[redacted]), narozeného 7. 2. 2018 navrhovateli a určení jejich společného rodičovství jako by se nezletilý osvojitelům narodil.

7. Podle ustanovení § 63 odst. 1 ZMPS, jestliže v době osvojení byl osvojitel, některý z osvojitelů nebo osvojenec státním občanem České republiky, uznávají se cizí rozhodnutí o osvojení v České republice, jestliže se to nepříčí veřejnému pořádku a nebrání tomu výlučná pravomoc českých soudů a osvojení by bylo přípustné i podle hmotněprávních ustanovení českého práva. Pro řízení o uznání platí ustanovení § 16 odst. 2.

8. Podle ustanovení § 16 odst. 2 ZMPS cizí rozhodnutí v ostatních věcech se uznávají na základě zvláštního rozhodnutí, jestliže tento zákon nestanoví, že se cizí rozhodnutí uznávají bez dalšího řízení. I v případě, že se cizí rozhodnutí uznávají bez dalšího řízení, lze je na návrh uznat zvláštním rozhodnutím. Vyslovit uznání je místně příslušný okresní soud, který je obecným soudem toho, kdo uznání navrhuje, jinak okresní soud, v jehož obvodu nastala nebo může nastat skutečnost, pro kterou má uznání význam, jestliže zákon nestanoví něco jiného. Soud o uznání rozhoduje rozsudkem; jednání nemusí nařizovat.

9. Podle ustanovení § 2 ZMPS - Mezinárodní smlouvy a předpisy Evropské unie - Zákon se použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána (dále jen „mezinárodní smlouva“), a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie.

10. Nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 6/2020, byl zamítnut návrh na zrušení části zákona, a to v § 63 odst. 1 ZMPS, slov „a osvojení by bylo přípustné i podle hmotněprávních ustanovení českého práva“. Nález obsahoval i odlišné stanovisko soudců Pavla Šámala, Kateřiny Šimáčkové a Vojtěcha Šimíčka k výroku a odůvodnění nálezu.

11. Za dané situace odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně, poté kdy (bez nařízení jednání) dostatečným způsobem z předložených listin zjistil skutkový stav věci, postupoval správně, když v souladu s § 63 odst. 1 ZMPS a § 800 o.z. návrh na uznání rozhodnutí o osvojení zamítnul, neboť nebyly splněny zákonné předpoklady dané českým právním řádem pro uznání cizozemského rozhodnutí na území České republiky. Po zhodnocení relevantních ustanovení českého práva dal Krajský soud v Praze jako soud odvolací za pravdu soudu prvního stupně

v tom, že platná právní úprava brání uznání cizozemského rozhodnutí o společném osvojení nezletilých dětí navrhovateli, kteří nejsou manželé.

12. Pokud navrhovatelé uváděli, že nesouhlasí s nálezem vydaným plénem Ústavního soudu a součástí své argumentace učinili odlišné stanovisko vyjádřené některými soudci, pak odvolací soud při posouzení věci plně respektuje plenární nález, který je závazný a k odlišnému stanovisku při svém rozhodnutí nemohl přihlédnout. Ústavní soud se pak ve svém rozhodnutí vypořádal s většinou odvolacích námitek, odvolatelé se však s názorem vyjádřeným Ústavním soudem neztotožnili. Odvolací soud pak na argumentaci Ústavního soudu odkazuje.

13. Pokud se odvolatelé dále dovolávali unijního práva - konkrétně čl. 1 odst. 2 písm. a) Nařízení Brusel I bis a čl. 1 odst. 3 písm. b) Nařízení Brusel II bis“ – pak odvolací soud především poukazuje na to, že přechodné období, v němž na vztahy se Spojeným královstvím bylo možné aplikovat unijní právo, skončilo 31. 12. 2020. Ačkoliv se tedy navrhovatelé ve svém návrhu ze dne 6. 8. 2020 domáhali posouzení unijní úpravy v době, kdy se mezi oběma státy jednalo o účinnou úpravu, její účinnost v mezidobí před rozhodnutím soudu prvního stupně zanikla. Uplatněná odvolací námitka posouzení věci podle unijního práva proto na projednávanou věc nedopadá (§ 154 odst. 1 o.s.ř.). Nad to je však třeba uvést, že již z názvu Nařízení Brusel I bis plyne, že toto nařízení neobsahuje úpravu uznávání rozhodnutí v oblasti rodinných vztahů (ale vztahů majetkových a občanskoprávních) a čl. 1 odst. 3 písm. b) Nařízení Brusel II bis se na rozhodnutí o osvojení a určení rodičovství (a tudíž i jejich uznání) výslovně nevztahuje. Uznávání cizozemských rozhodnutí v rámci Evropské unie je regulováno evropským právem a ne všechna rozhodnutí soudů vydaná v jednom státu jsou na základě unijního práva (automaticky) uznávána na území jiného členského státu. Nárok na uznání cizozemského rozhodnutí pak podle názoru odvolacího soudu nelze vnímat jako nedílnou součást práva volného pohybu osob (k této otázce nejudikoval prozatím ani Soudní dvůr Evropské unie).

14. Uznávání rozhodnutí o osvojení a rodičovství nereguluje ve vztahu mezi Českou republikou a Spojeným královstvím ani žádná (dvoustranná či mnohostranná) mezinárodní smlouva (§ 2 ZMPS), kterou by soud mohl aplikovat.

15. Pokud pak odvolatelé poukazovali na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2020, sp. zn. 20 Ncu 58/2020-5, je třeba konstatovat, že toto rozhodnutí bylo vydáno dříve, než byl vydán plenární nález Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 6/2020, kterému již Nejvyšší soud svou další judikaturu přizpůsobil (viz rozhodnutí ze dne 16. 6. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1173/2021-123, ve kterém se Nejvyšší soud zabýval i další argumentací odvolatelů).

16. A konečně, pokud odvolatelé kladou otázku, zda nemělo být v případě, že nelze na území České republiky uznat osvojení nezletilého dítěte dvěma osobami stejného pohlaví, uznáno alespoň osvojení jednou z osob tvořících pár, v konkrétním případě osvojení panem D[redacted] B[redacted], pak odvolací soud uzavírá, že společné osvojení dítěte má zcela jiný právní režim než osvojení dítěte jedním osvojitelem a z návrhu jasně plyne, že navrhovatelé se domáhají uznání rozhodnutí o jejich společném osvojení nezletilého. Návrh na (částečné) uznání rozhodnutí o osvojení pak nepodali ani jako alternativní pro případ nevyhovění jejich primárnímu návrhu. Soud prvního stupně proto postupoval správně, když návrh na uznání rozhodnutí o společném osvojení nezletilého oběma navrhovateli zamítl jako celek.

17. Odvolací soud tedy postupoval podle § 219 o.s.ř. a napadený rozsudek jako věcně správný potvrdil.

18. O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat dovolání do dvou měsíců ode dne jeho doručení k Nejvyššímu soudu v Brně prostřednictvím soudu prvního stupně, pokud napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolání nelze podat z důvodu vad podle § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř.

Praha 1. února 2022

JUDr. Martina Kasíková
předsedkyně senátu